

Zondag 52: Bidden tegen de duivel in

Vraag 127:

Wat is de zesde bede?

Antwoord:

En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

Dat wil zeggen: Wij zijn van onszelf zó zwak, dat wij zelfs geen ogenblik kunnen standhouden, en bovendien houden onze doodsvijanden - de duivel, de wereld en ons eigen vlees - niet op ons aan te vechten.

Daarom bidden wij U: wil ons toch staande houden en sterken door de kracht van uw Heilige Geest,

zodat wij in deze geestelijke strijd niet het onderspit delven,

maar altijd krachtig tegenstand bieden, totdat wij uiteindelijk de volkomen overwinning behalen.

Vraag 128:

Waarmee beëindigt u uw gebed?

Antwoord:

Want van U is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid.

Dat wil zeggen: Dit alles vragen wij van U, omdat U ons al het goede wilt en kunt geven, want U bent onze Koning en hebt alle dingen in uw macht.

Wij bidden U dit, opdat daardoor niet aan ons maar aan uw heilige naam eeuwig lof wordt toegebracht.

Vraag 129:

Wat betekent het woord: Amen?

Antwoord:

Amen wil zeggen: Het is waar en zeker. Want God heeft mijn gebed veel stilliger verhoord, dan ik in mijn hart voel dat ik dit van Hem begeer.

Als je op straat loopt, de natuur intrekt of huizen van mensen binnengaat, kom je in aanraking met de gewone wereld, de wereld die je kunt zien en kunt horen. Maar er is ook nog de virtuele wereld, de wereld van het internet ofwel het world-wide-web. Die wereld is niet vrij toegankelijk. Daarvoor heb je een pc nodig en een verbinding. Maar dan kun je daar een tweede leven leiden. Maar er is een tweede parallel-wereld, de wereld van God met zijn engelen en van Satan met zijn demonen. Nu zeggen veel mensen: 'Dat is onzin. Zo'n parallel-wereld bestaat niet. Natuurlijk, de macht van het kwaad bestaat, maar die zit in de mens zelf en in de structuren. Maar er bestaat geen wereld van demonen.' Toch bidden wij in het Onze Vader: 'Verlos ons van de boze'.

1 We onderkennen de macht van Satan

Eenzijds moeten wij de duivel niet overschatten. Soms wordt Satan ongeveer gelijkgesteld met God, maar hij is en blijft een schepsel.

Dat wil allereerst zeggen dat hij gebonden is aan een bepaalde plaats. De duivel is niet alomtegenwoordig. Hij kan niet tegelijk op meer plaatsen aanwezig zijn. Dus hebben we niet altijd met Satan zelf te maken, maar vaak met zijn handlangers: de duivels of demonen.

Verder is de duivel geen zelfstandige macht. Hij staat onder God. Dat betekent dat hij niet meer kan ondernemen dan God hem ruimte geeft. Denk maar aan de geschiedenis van Job. De duivel kreeg de mogelijkheid Job aan te tasten, maar hij kon bepaalde grenzen niet overschrijden.

Vaak wordt bij Satan aan spectaculaire zaken gedacht. Zo wordt in horrorfilms de duivel verbonden met angstaanjagende verschijningen. De Bijbel weet daar niet van.

Veel christenen denken tegenwoordig aan demonische bezetting en demonische binding. Volgens hen kan er in iemand soms een demonische ander of demonische anderen aanwezig zijn. Inderdaad is in de Evangelieën daar deels sprake van. Maar opmerkelijk is dat in het boek Handelingen maar 4x gesproken wordt over demonische bezetting of binding en in de Brieven is er helemaal geen sprake meer van.

Dat betekent dat het genoemde optreden van Satan mogelijk is en dat we er ook mee moeten rekenen. Maar doorgaans gaat Satan subtieler te werk. Denk maar aan wat in 2 Korintiërs 11 staat: 'Ik vrees dat, zoals Eva door de slang op sluwe wijze bedrogen werd, uw gedachten worden weggelokt van de oprechte en zuivere toewijding aan Christus. U hebt er immers geen enkel bezwaar tegen dat iemand u een andere Jezus verkondigt dan wij hebben gedaan.' Daar wordt dus over Satan gesproken maar zijn actie vindt plaats via een gewoon 'iemand'.

Zo ook in Efeziërs 6: 'Onze strijd is niet gericht tegen mensen maar tegen hemelse vorsten, de heersers en de machthebbers van de duisternis, tegen de kwade geesten in de hemelsferen.' Maar in het geheel van zijn brief spreekt Paulus wel terdege over mensen die kwalijk handelen. Op dat kwalijke moeten we ons dus niet verkijken: dat heeft alles te maken met demonen, maar die schakelen wel mensen in.

Anderzijds moeten we Satan ook niet onderschatten. Hij beschikt over grote macht en hem staan vele mogelijkheden ter beschikking. Zo wordt in het boek Job verteld dat hij kan inwerken op het brein van rovers zodat die plunderend en moordend tekeer gaan tegen bepaalde personen; daarnaast kan hij zo inwerken op het weer dat op een bepaalde plaats een vernietigende bliksem of storm toeslaat.

En in de Evangelieën wordt verteld dat Christus een storm bestrafte, kennelijk omdat Hij daarachter de duivel werkzaam wist; ook bestrafte Hij de koorts van de schoonmoeder van Petrus, kennelijk omdat Hij ervan uitging dat die sturing kan geven aan virussen en bacteriën. Tenslotte wordt uit 2 Korintiërs 11 duidelijk dat hij gelovigen op onzalige ideeën kan brengen zodat ze afbreuk doen aan het evangelie en aan de toewijding aan Christus.

Daar komt bij dat Satan heel gedreven alles en iedereen in de vernieling wil helpen. Denk maar aan de typering van Jezus van de duivel in Johannes 8: 'Hij is vanaf het begin een moordenaar geweest; een aartsleugenaar is hij, de vader van de leugen.' En Petrus waarschuwt, 1 Petrus 5: 'Wees op uw hoede, want uw vijand, de duivel, zwerft rond als een brullende leeuw, op zoek naar een prooi.' Hij is er dus op gespist om mensen kapot te maken, om hen los van God te krijgen. Het is dus in ons leven als christen noodzakelijk dat we zijn macht erkennen. Want hij is werkzaam!

Zo is hij werkzaam in de wereld om ons heen. Automatisch denken we dan aan zaken die kennelijk zondig en ranzig zijn. Maar daar ligt niet het grootste gevaar. Dat is de duivel op klompen. Het grootste gevaar ligt waar de duivel op kousenvoeten komt. Dan heb je het over zaken die op zichzelf positief zijn maar waarvan de duivel gebruik maakt. Twee voorbeelden.

De welvaart. Op zichzelf kun je daar als christen blij mee zijn. De welvaart biedt ons de mogelijkheid dat wij genieten van de gaven die onze Schepper ons geeft. We kunnen Hem daarvoor dankbaar zijn. Maar tegelijk kan de welvaart ook destructief werken. Juist door de welvaart gebeurt het dat mensen het geloof, de band met God niet meer relevant vinden. 'Wat voor waarde heeft m'n geloof eigenlijk', vragen ze zich af, 'zonder God heb ik immers toch alles al. Waarvoor zou ik God eigenlijk nodig hebben? M'n leven draait zonder Hem toch wel door.' Het is daarom belangrijk dat we goed beseffen: Satan met z'n demonen kan de welvaart als een instrument gebruiken om ons van God los te weken.

Een tweede voorbeeld: er bestaat tegenwoordig in onze samenleving een grote openheid voor andere opvattingen, andere culturen en andere godsdiensten. Vroeger zaten mensen in zekere zin opgesloten in hun eigen zuil. Natuurlijk hadden ze wel contact met anderen, maar het eigenlijke contact had je met mensen van je eigen kerk. Nu zijn de zuilen grotendeels voorbij. De eigen kerkgemeenschap is niet alles meer voor mensen. Daardoor gaan we tegenwoordig intensiever om met mensen die anders in de wereld staan dan wij. Daar zit iets moois in. Hierdoor gaan we de ander meer zien als médemens. Ook is het boeiend om te gaan met wie anders zijn; daar kun je van leren. Maar tegelijk is het een grote verleiding om nu je eigen geloof te gaan relativiseren: 'Ik geloof wel zo, maar het kan natuurlijk ook anders. Eigenlijk komt het er niet meer zo op aan.' Daarom is het belangrijk te beseffen: deze relativisering is een instrument van Satan om ons bij Christus weg te krijgen.

De Satan is niet alleen werkzaam in de wereld om ons heen, maar evengoed in ons eigen innerlijk. Soms hebben mensen heimwee naar vroeger: 'Toen was er geen tv, geen welvaart, geen openheid. Toen kon je je makkelijker verweren tegen verleidingen.' Daar zit een kern van waarheid in. Hierom is het goed dat ouderen wat minder kritisch naar jongeren kijken. Als ouderen kunnen we beter met begrip kijken, want de positie van jongeren in de wereld is veel kwetsbaarder dan onze positie toen we jong waren.

Intussen moeten we nuchter zijn: het kwaad zit in onszelf. Ook in een beschermd tijd kwam je volop in aanraking met het kwaad. We hebben van onszelf nu eenmaal affiniteit met het kwaad. Daardoor willen we vaak graag ingaan op allerlei verleidingen. Het is daarom belangrijk dat we niet naïef zijn tegenover onze innerlijke kwetsbaarheid. Satan kan daar handig gebruik van maken om zijn doel met ons te bereiken.

Om dit alles is het van levensbelang te bidden: 'Leid ons niet in beproeving, maar bevrijd ons van de boze, van het kwaad in persoon.' Maar daarbij hoort dat we wérken. We moeten doordrongen zijn van de ernst van het kwaad. Daarachter schuilen destructieve krachten, demonen. We moeten met hen geen spelletje spelen. Daarmee denk ik niet allereerst aan zoiets als glaasje-draaien en andere occulte zaken, al zijn die ook slecht. Ik denk aan die zaken die op zichzelf positief zijn: de welvaart, de tegenwoordige openheid, ons eigen innerlijk. Laten we die geen ruimte geven om ons los te weken van Christus.

2 We rekenen op de inzet van God

In onze strijd staan we niet alleen. God is er en op zijn inzet kunnen we rekenen. We hebben alle reden te vertrouwen op zijn inzet. Soms kun je eraan twijfelen of God wel luistert en of Hij wel wat doet met ons bidden. Die twijfel is heel begrijpelijk. De reactie van God kan soms immers lang duren en naar ons idee helemaal uitblijven. Maar we moeten goed onderscheiden: dit betekent niet dat God passief is maar alleen dat wij zijn actie niet merken. Maar achter de schermen kan Hij terdege in de weer zijn. Denk aan de geschiedenis van Ruth. Wat in haar tijd merkbaar was, was dat er chaos heerste in Israël. Het was immers de tijd van de rechters. Ieder deed toen wat goed was in eigen ogen. En Naomi beleefde in haar gezin vreselijke dingen: haar man en haar twee zoons stierven. Maar via dat alles was God onderweg naar de komst van David en van Salomo. Hij zette de eerste stappen naar een tijd waarin ieder in vrede zou zitten onder z'n eigen vijgenboom.

We moeten dus niet afgaan op wat wij kunnen waarnemen. We moeten ons houvast zoeken aan wat Hij heeft beloofd. We kunnen dan ook aan op zijn inzet. En waarom? Omdat Christus over alle macht beschikt; ook staan miljoenen engelen in zijn dienst. Hij is dus in stáát zich voor ons in te zetten.

Maar daarnaast is Christus daar ook toe beréid. Denk maar aan de manier waarop Hij in Palestina rondtrok. Hij werd telkens geraakt door het leed dat Hij tegenkwam, en dat bewoog Hem ertoe om in actie te komen. We kunnen er dus zeker van zijn: God is erop gebrand om voor ons zorg te dragen. De duivel heeft het nakijken.

Om die reden beëindigen we ons bidden met 'Amen'. Voor ons gevoel zeggen we daarmee alleen: 'Ik ben klaar.' Nee, zegt de Catechismus, we spreken daarmee ons vertrouwen uit: ons bidden bereikt God en Hij doet daar wat mee.

Maar er zijn toch onverhoorde gebeden?! Inderdaad is dat een feit. Misschien bid je met hartstocht om genezing voor iemand, maar uiteindelijk overlijdt die persoon toch aan z'n ziekte. Je hebt God telkens een diep verlangen van je voorgelegd, maar je hebt het nooit gekregen. Dat is pijnlijk. Overigens is het soms maar goed ook dat je niet gekregen hebt wat je graag wilde, want achteraf wordt wel eens duidelijk dat je in feite geen goed gebed hebt gebeden. Maar soms is het onbegrijpelijk dat je niet verhoord bent. Want het gevolg daarvan kan zijn dat je moet leven met een groot gemis, waarvan je de zin onmogelijk kunt vatten.

Intussen is waar: ons bidden bereikt God. Allereerst betekent dit dat Hij luistert. Ook al voelen we dat misschien niet, maar Hij heeft het beloofd: Hij heeft een open oor voor ons bidden. Dat kan ons geweldig bemoedigen. We staan er niet alleen voor, God is op de hoogte en is betrokken bij het wel en wee van m'n leven.

Maar daarnaast geldt: God neemt ons bidden niet maar voor kennisgeving aan. Hij reageert. Natuurlijk doet Hij dat op zijn tijd en op zijn manier. Dat is moeilijk voor ons, maar waar het mij hier om gaat is: Hij gaat ermee aan de gang.

Soms reageert hij spectaculair. Zo wijst Jakobus op Elia. Toen hij op de Karmel om regen bad, kwam er regen. Dat kan ook nu gebeuren. We moeten daarvoor openstaan. Door ons bidden kunnen dingen gebeuren die buiten ons verklaringsmodel vallen. Maar toch gebeuren die.

Maar vaker zal God op een onopvallende manier verhooring geven. Want meestal gebruikt Hij tastbare middelen om zijn doel te bereiken. Dat is natuurlijk voer voor een scepticus. Het is ook diens goed recht dat hij wijst op normale processen, toevallige gebeurtenissen en bezige mensen. We moeten het dus telkens leren dat die processen, gebeurtenissen en mensen middelen van GóD zijn. Daarom moeten we ons niet blindstaren op de buitenkant die we kunnen waarnemen. Daarin, daarachter schuilt God die zijn weg met ons gaat. Laat ik enkele voorbeelden van verhoorde gebeden noemen:

Je bidt God of Hij je de gelegenheid wil geven dat jij je karwei kunt afmaken. Als dat karwei dan af is, kun je erop wijzen dat je stug hebt doorgewerkt. Dat zal waar zijn, maar tegelijk kun je wijzen naar God die je geholpen heeft.

Je legt God in je bidden je moeiten voor en daarna voel je je opgelucht. Dan kun je ter verklaring zeggen dat die opluchting het resultaat is van een psychisch proces in je. Dat zal vast kloppen, maar je erkent dat God daarop invloed heeft uitgeoefend.

Je bidt om beterschap en gebruikt daarbij de nodige medicatie. Je beterschap kun je dan uitleggen als een bewijs dat de medicatie kwaliteit had of je denkt aan het placebo-effect. Allemaal waar, maar langs deze weg heeft God gehoor gegeven aan je bidden.

Je legt God in je gebed voor dat je tot een beroepskeuze moet komen. En inderdaad ontvang je de nodige wijsheid en besluitvaardigheid daarvoor. Dat kun je dan toeschrijven aan de adviezen die je hebt gekregen en aan je eigen afwegingen. Natuurlijk zijn die aan de orde maar tegelijk dank je je Vader dat hij hierin jou nabij is geweest.

Je voelt je eenzaam en vraagt God om hulp daarbij, en even later meldt zich een kennis bij jou aan de deur. Dat kun je natuurlijk een mooi voorbeeld van toeval noemen, maar een gelovige herkent hierin ook de zorg van God.

Een laatste voorbeeld: je bidt om het werk van de Geest in je, zodat je al meer gaat leven in verbondenheid met God. En die groei vindt plaats. Dan kun je ter verklaring wijzen op je karakter, op de opvoeding die je hebt gekregen of op de sfeer van de gemeente waar je bij hoort. Misschien hebben al die zaken groei-bevorderend gewerkt, maar tegelijk zie je daarin Christus' Geest werkzaam.

Voor deze vormen van verhooring moeten we oog hebben. Daarom is het zinvol om na je bidden even stil te zijn voor God. Het kan zijn dat God jou via je eigen gevoelens en gedachten iets duidelijk wil maken, zodat je verder kunt. Maar misschien heeft dat stil zijn geen merkbaar effect. Maar dan heb je wellicht even genoten van Gods nabijheid. Een hele steun voor je.

1-3 Slot

Zo worden we aangespoord om te leven in het besef van een parallel-wereld. We moeten niet alleen afgaan op wat we kunnen zien, horen en voelen. Er zijn ook demonen, die alles op alles zetten om ons onderuit te halen en God zo van zijn eer te beroven. We moeten daarom niet argeloos omgaan met het kwaad in de wereld en in onszelf. Daarachter schuilt een vijandig leger. We moeten daarom telkens vragen: 'Vader maak mij weerbaar tegen al die duistere krachten en geef mij de nodige wapens daartegen.' We kunnen dan denken aan die hele opsomming uit Efeziërs 6:10-17.

Maar God is er ook met zijn engelen. Die bieden ons afdoende bescherming. Laten we het erkennen: 'Vader, ik heb uw hulp nodig!' Maar dan hoeft er bij ons geen twijfel over te bestaan: niks kan ons scheiden van Gods liefde door Christus. Christus hééft nu eenmaal overwonnen!